

เทศน์เช้า วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาเราเป็นชาวพุทธนะ เราหาบุญกุศลกัน ถ้าบุญกุศลทางโลก เห็นใหม่ ทางโลกเราทำบุญ กุศลนี้เสียสละทาน นี่เป็นอามิส สิ่งที่เสียสละทาน กุศล ผลของมันนี่ให้เกิดในวัฏฏะ เกิดในสิ่งที่ดี ถ้าเราไม่ถึงสิ้นสุดแห่งทุกข์เราจะเกิดโดยบุญกุศลพาเกิด อกุศล เวลาอกุศลพาเกิด พาเกิดทุกข์ๆ ยากๆ พอเกิดทุกข์ๆ ยากๆ มนุษย์ก็เป็นมนุษย์ มนุษย์เกิดเป็นมนุษย์ มนุษย์เกิดที่ดีนี้ว่ามีกุศล นี่บุญ กุศลทำให้เกิด เขามีความร่มเย็นเป็นสุขของเขา แต่เวลาเขาเกิดขึ้นมา เขาทุกข์เขายากขึ้นมา นี่ มนุษย์เหมือนกัน แต่เป็นมนุษย์ สิ่งนี้ก็ยังเป็นกุศล

ถ้าเป็นอกุศลมันเกิดตั้งแต่อบายภูมิ ตั้งแต่สัตว์เดรัจฉานลงไป ต่างๆ นี่เป็นอบายภูมิ ถ้าเป็น อบายภูมิ นี่เกิดจากอกุศล แล้วถ้าเกิดเป็นมนุษย์ยังทุกข์ๆ ยากๆ ละ ทุกข์ๆ ยากๆ นี่เกิดในสถานะ ของมนุษย์ เห็นใหม่ นี่มนุษย์สมบัติ มนุษย์สมบัติมีสิทธิเสรีภาพ แต่กิเลสตัดหาความทะยาน อยากรับบิบบั่นในใจใจ เกิดมาแล้วน้อยเนื้อต่ำใจ เราเกิดเป็นมนุษย์เสมอกัน เวลาศึกษาในทางโลก เราต้องมีสิทธิเสรีภาพเสมอกัน ความที่มีสิทธิเสรีภาพเสมอกัน แล้วเราก็เรียกร้องเอา จะเอาสิทธิ เสรีภาพเสมอเขา

ความที่สิทธิเสรีภาพเสมอเขา มันเสมอตั้งแต่เกิด เขาเกิดมาเป็นมนุษย์เหมือนกัน พบพุทธ ศาสนาเหมือนกัน แต่เวลาคนที่เขามีบุญญาธิการของเขา เขาเกิดเป็นมนุษย์พบพุทธศาสนา เขารู้จัก บุญกุศล รู้จักอกุศล ถ้ารู้จักบุญกุศล รู้จักอกุศล เขารู้จักแยกแยะสิ่งใดดีสิ่งใดชั่ว ถ้าสิ่งใดดี เห็นใหม่ ทำแต่คุณงามความดี ทำดีต้องได้ดี ทำชั่วต้องได้ชั่ว ถ้าคุณงามความดีของเขา เขาสร้างคุณงาม ความดีของเขา ผลตอบสนองมาเขาร่มเย็นเป็นสุขของเขา ถ้าเราเกิดมาเป็นมนุษย์เหมือนกัน เรียกร้องสิทธิเสรีภาพของเรา แล้วเราสร้างของเรา เราพยายามแสวงหาของเราด้วยอกุศล ด้วยการ เอาจัดเอาเปรียบ ด้วยการฉ้อโกงของเรา ด้วยการฉ้อฉลของเรา

ด้วยความน้อยถอยของเรา เห็นไหม เราว่าสิ่งนั้น นี่เราเกิดมาเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพเสมอกัน ในเมื่อมีสิทธิเสรีภาพเสมอกันก็แสวงหาได้เหมือนกัน ถ้าเหมือนกัน นี่ด้วยเล่ห์ด้วยกลก็ว่ากันไป นั่นล่ะอกุศล เกิดเป็นมนุษย์เหมือนกัน สิทธิเสรีภาพเสมอกันด้วยการเกิด

คนเราไม่ได้ดีและชั่วเพราะการเกิด เห็นไหม ดีและชั่วเพราะการกระทำ ถ้ามีการกระทำ ทำคุณงามความดีของเรา ทำคุณงามความดีของเรา

เวลาคนร่างกายแข็งแรงนะ ไม่ค่อยเจ็บไข้ได้ป่วย เป็นหวัดเป็นไอก็ไม่ค่อยมี พอเราอ่อนแอ ร่างกายอ่อนแอ มันจะเป็นหวัดเป็นไอของเขาต่างๆ ร่างกายอ่อนแอ มันก็จะไม่ค่อยสมบูรณ์ของเรา จิต ถ้าจิตมันไม่แข็งแรง จิตมันอ่อนแอของมัน มันเรียกร่องของมันตลอดเวลา “เกิดเป็นมนุษย์เหมือนกัน สิทธิเสรีภาพเหมือนกัน ทุกอย่างต้องเท่ากัน” เห็นไหม เพราะจิตมันอ่อนแอ พอจิตอ่อนแอขึ้นมา มันเป็นหวัดเป็นไอของมันขึ้นมา เป็นหวัดเป็นไอนี้มันติดเชื้อไวรัสต่างๆ ไป ล้มลุกคลุกคลานไปหมด

ฉะนั้น จิตของคน เห็นไหม เราเกิดมามีร่างกาย เราเกิดมาแล้วเราสร้างคุณงามความดีของเรา เราทำคุณงามความดีของเราเพื่อประโยชน์กับเรา นี่พูดถึงทางโลกนะ แต่เรามีศรัทธามีความเชื่อในพุทธศาสนา หน้าที่การงานก็เป็นหน้าที่การงานของเรา เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นมนุษย์ ต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัย เราก็แสวงหาสิ่งนี้ดำรงชีวิตของเรา ดำรงชีวิตเพื่ออะไร? เพื่อประพฤติปฏิบัติ เราเห็นคุณงามความดีของเรา เราถึงมาอยู่วัดกันเพื่อการประพฤติปฏิบัติ

ถ้าเรามีสติปัญญา ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ หรือใช้กำหนดพุทโธ พุทโธ ถ้าจิตใจมันเข้มแข็งขึ้นมา มันแข็งแรงขึ้นมา มันจะไม่ค่อยเป็นหวัดเป็นไอ แต่ถ้าจิตใจคนอ่อนแอนะ เวลาปฏิบัติไป ล้มลุกคลุกคลาน “เมื่อไหร่หนอ จิตจะสงบ เขาว่าจิตสงบมันจะมีความสุขมาก” อุตี เวลาคนนี้ร่างกายเหมือนกัน คนแข็งแรงเขาเดินไป เขาอยู่ของเขาด้วยความอุดมสมบูรณ์ของเขา เขาออกกำลังกายของเขา เขาไปไหนก็ด้วยความสะดวกของเขา ใ้เราล้มลุกคลุกคลาน จะเดินก็เดินไม่ไหว ต้องกึ่งไปนะ เวลาเรากึ่งไป เรากลานของเราไป “เอ๊ะ! ทำไมชีวิตมันไม่เหมือนกัน ชีวิตมันไม่เหมือนกัน”

เวลาคนเขาปฏิบัติ เขาปฏิบัติแล้วจิตใจเขาเข้มแข็งขึ้นมา เขามีหลักมีเกณฑ์ของเขา เขามีความสุขสงบระงับของเขา เขาอยู่ในทางจงกรมของเขาได้ เขานั่งสมาธิของเขา เขาไม่ไปรบกวานใคร คนที่อ่อนแอ มันจะกลิ้งของมันไป มันจะกลานของมันไปนะ แล้วก็เรียกร่องนะ “ทำไมจิตมัน

ไม่สงบสักที จิตไม่สงบสักที ว่าปฏิบัติแล้วมีแต่คุณงามความดี ทำไมปฏิบัติแล้วมันทุกข์มันยาก” เห็นไหม จิตใจอ่อนแอ ถ้าจิตใจอ่อนแอ ถ้าเราพยายามฟื้นฟูของเราให้จิตใจมันเข้มแข็งขึ้นมา ถ้าจิตใจเข้มแข็งขึ้นมา

จิตใจอ่อนแอเนะ ปฏิบัติไปรู้นั้นรู้นี้ แล้วปฏิบัติไปถ้าจิตใจมันเข้มแข็งขึ้นมา คนที่อ่อนแอ พอเข้มแข็งขึ้นมามันก็พอใจแล้ว “โอ้โฮ! มันมีความสุข โอ๊ย! มันว่างไปหมดเลย” สิ่งนี้ เห็นไหม เวลาคนที่จิตใจเขาเข้มแข็ง เขาเป็นของเขาอยู่แล้ว เขาไปไหนนี่เขาเดินเหินของเขาด้วยความสะดวกสบายของเขา เราล้มลุกคลุกคลานมา พอขึ้น ได้เดิน ได้นี้แหลม! มันก็มีความสุขใจ ถ้ามีความภูมิใจสิ่งนั้นนะ

เวลาร่างกายแข็งแรง เขาทำหน้าที่การงานของเขาเพื่อประโยชน์กับเขา การทำหน้าที่การงานของเขา ผลที่ทำหน้าที่การงานของเขา สิ่งที่ได้มันได้สิ่งใดมา? ได้ผลตอบแทนมา ผลตอบแทนมันเป็นประโยชน์กับเรา เวลาจิตมันเข้มแข็งขึ้นมาแล้วมันออกทำงานของมัน ถ้าออกทำงาน พิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม นี่มันพิจารณา มันมีผลงานของมันไหม

คูสิ เราทำหน้าที่การงานขึ้นมาเนะ เราทำหน้าที่การงานเพื่อคุณงามความดีของเรา คนกตัญญูกตเวที นี้ดูแลพ่อแม่ของเรา กตัญญูกตเวที เราดูแลผู้มีพระคุณกับเรา เราเกิดมา เรามีชาติมีตระกูลของเรา เราก็ดูแลชาติตระกูลของเรา เราเกิดมาแล้วเราสร้างคุณงามความดีไว้กับแผ่นดิน เราเกิดมากับแผ่นดินนี้ แผ่นดินนี้ให้คุณประโยชน์กับเรา เราก็ก่อคุณงามความดีเพื่อแผ่นดินนี้ แล้วใครได้ความดีละ ใครได้ความดี? ก็ไอ้คนคนนั้นได้ความดีไง ไอ้คนคนนั้นมันมีความสุขสงบระงับขึ้นมาไง นี่ความดี ทำความดีขึ้นมา ความดีมันคืออะไร

เวลาทางโลกเขา เวลาเขาทำความดีกันเขาต้องโฆษณาชวนเชื่อกันเพื่อจะให้คุณงามความดีของเขา เขาสร้างภาพของเขา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ที่โคนต้นโพธิ์ อยู่โคนไม้คนเดียวอยู่ในป่า ทำความดีขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ได้บอกใครเลย นี่คุณงามความดีอย่างนี้คุณงามความดีจากใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

นี่ชนะตนเอง ชนะตนเอง เข้าใจเรื่องหัวใจของตนเองทั้งหมด

นี่ก็เหมือนกัน เราทำคุณงามความดีๆ กตัญญูทวดเวทีกับพ่อกับแม่ กตัญญูทวดเวทีกับผู้ที่มีบุญคุณ กตัญญูทวดเวทีกับแผ่นดิน คุณงามความดีตกที่ไหนล่ะ? ตกที่ใจเรา เพราะใจเรามันปลอดโปร่ง นี่กุศลทำให้จิตใจนี้เบา จิตใจนี้มีคุณภาพ จิตใจนี้มีประโยชน์กับเรา เวลาเราปฏิบัติของเราขึ้นมา กำหนดพุทโธ พุทโธ พุทโธ ถ้าจิตอ่อนแอ มันสงบเข้ามาก็ไปรู้มันรู้มัน รู้ต่างๆ มันเที่ยวคิดไปหมดเลย แต่คนที่จิตใจเขาเข้มแข็งขึ้นมา พอจิตใจเข้มแข็งขึ้นมาแล้วเขาต้องออกวิปัสสนา ออกใช้ปัญญาของเขา ใช้ปัญญาเพื่อสิ่งใดล่ะ

ถ้าใช้ปัญญา เห็นไหม ใช้ปัญญาก็เหมือนคนที่ทำงาน หน้าที่การงานเขาทำงานไปแล้ว ประสบความสำเร็จแล้ว เขาได้ผลประโยชน์ของเขา พิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม พิจารณาเพื่ออะไรล่ะ? ก็พิจารณาเพื่อให้ใจมันฉลาดขึ้นมา นี่เวลาสิ่งที่ฉลาดขึ้นมา สิ่งทีฉลาดพิจารณาไปแล้ว คุณติ เราหาข้าวของเงินทอง ใครกินแบงก์บ้าง ใครกินแบงก์บ้าง หาเงินหาทองมากินไหม? ไม่ได้กินเลย เอาแบงก์นั้นไปแลกอาหารมา เรากินอาหาร เราไม่ได้กินแบงก์ แต่เราก็หาเงินหาทองมาเพื่อเอาเงินทองนี้แลกเปลี่ยนเป็นสิ่งที่ประ โยชน์กับเรามา

เราพิจารณากายๆ เราจะเอากายหรือ เอากายไปที่ป่าช้าสิ ไปที่ห้องดับจิตนั่นนะ กายนอนอยู่นั้น เต็มอยู่นั่นนะ

เราพิจารณากายมาให้ใจมันรู้เท่า ให้ใจมันรู้จักความเห็นของมัน เห็นไหม นี่เวลาทำงานๆ ถ้าจิตใจมันเข้มแข็งขึ้นมา ทำงานของมันต้องทำงานอย่างนี้ ทำงานเพื่องาน พองานมันจบไปแล้ว หัวใจพัฒนาขึ้นมา นี่เวลาทำงานขึ้นมา ถ้าพิจารณากายจะเห็นกาย จะปล้ำกับกาย จิตใจนี้มันเอาร่างกายนี้ทุกซั๊กอยู่ เดินเห็นก็ร่างกายนี้ ทำงานก็อาศัยร่างกายนี้ทำงาน ทำสิ่งใดก็เอาร่างกายนี้ไปทำ มันยังไม่เห็นเลย อยู่กับกายนี้มันก็ไม่เข้าใจกายของมัน

แต่ถ้ามันพิจารณาของมัน เราจิตสงบแล้วมันเห็นกายขึ้นมา พิจารณาความเข้าใจ พิจารณากาย เวทนา จิต ธรรม พอพิจารณาแล้วมันปล่อยวางเข้ามาๆ การปล่อยวาง ปล่อยวางเพราะอะไร ถ้าไม่มีปัญญา มันจะปล่อยวางได้ไหม เราทำงาน เห็นไหม คุณติ คนร่างกายแข็งแรง มีตำแหน่งหน้าที่การงาน ใครทำงานแล้วก็อยากได้ผลงานนะ แย่งชิงกัน แย่งชิง คดโกงคุณงามความดีกัน

นี่ก็เหมือนกัน เวลาทำงานๆ ขึ้นมา นี่ว่าเป็นผลงานของเราๆ ผลงานของเราอยู่ที่ไหน นี่ถ้าเราทำของเรา ถ้ามันเป็นความจริง พิจารณากายขึ้นมา พิจารณาแล้วมันปล่อยวาง ปล่อยวางอย่างไร ถ้ามันปล่อยวางขึ้นมาแล้ว เราสัจแล้ว นี่คนเขาทำงานทางโลกนะ เสร็จงานแล้วยังเก็บเพิ่ม

ของเขา เขาส่งงานของเขา จบแล้วเขากลับบ้านนอนสบายเลย แต่ถ้าทำงานไม่เสร็จ เขาทำงานเขาไม่จบ

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราพิจารณากายของเรา พิจารณากาย ถ้ามั่นพิจารณา มันปล่อย ปล่อยอย่างไร ปล่อยแล้วมันมีประโยชน์สิ่งใด ถ้าเป็นประโยชน์สิ่งใด เห็นไหม จิตใจถ้ามั่นอ่อนแอเนะ แม้แต่ทำความเข้าใจมันจะสงบได้ยาก คุณติ คนร่างกายอ่อนแอเขาจะเล่นกีฬาต่างๆ เขาต้องฟื้นฟูร่างกายของเขา แต่คนที่เขาสมบูรณ์มา เวลาเขาฝึกหัดนี้เขาฝึกหัดเทคนิคไปเลย นี่ก็เพราะร่างกายเขาแข็งแรงของเขาอยู่แล้ว จิตใจของเราถ้ามั่นอ่อนแอ ถ้ามั่นไม่มีสิ่งใดที่มันทรงตัวได้เราต้องใช้บริการ พุทโธก็ได้ ปัญญาอบรมสมาธิก็ได้

การใช้ปัญญาอบรมสมาธินั้นก็พิจารณาในธรรมนั้นแหละ นี่ก็พยายามฝึกหัดใช้ปัญญาไปแล้ว แต่เพราะจิตใจเราอ่อนแอ เราพิจารณาจิตใจของเราให้เข้มแข็งขึ้นมา ถ้าจิตใจเข้มแข็งขึ้นมา ผลของการปฏิบัติทั้งหมด ผลของการปฏิบัติทุกวิธีการ ถ้าผลของมันก็คือลงสู่สมาธิ สู่สมณะ จะลัทธิศาสนาใดก็ได้แล้วแต่ ถ้าถึงการกระทำแล้วมันลงสู่แก่นนั้น

ฉะนั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกสุภทัตะ เห็นไหม

“ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล”

“ศาสนาไม่มีมรรค” มรรคคืออะไร มรรคคืออะไร งานชอบ ชอบในอะไร

ถ้างานชอบ เห็นไหม คุณติ ทุกๆ ลัทธิศาสนา เวลาทำแล้วผลของมันก็คือสมาธิ ฤทธิชีพรในสมัยพุทธกาลก็ทำด้วยปัญญา ปัญญาคิดขนาดไหนตรีกขนาดไหนมันก็ลงสู่สมณะ ลงสู่สมาธิ แต่มันเป็นมิจฉา มิจฉาเพราะเขาเข้าใจผิด

แต่ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาสั่งสอนขึ้นมา เห็นไหม เป็นสัมมา สัมมาเพราะอะไร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ถือศีลก่อน ศีลไม่เบียดเบียนคนอื่น แล้วก็ไปเบียดเบียนหัวใจของเรา เห็นไหม ไม่เบียดเบียนเขา ไม่เบียดเบียนเรา ถ้าไม่เบียดเบียนใคร ถ้าเป็นสมาธิก็สมาธิของเรา ไม่ไปเบียดเบียนใคร

แต่ถ้ามั่นทุศีล พอจิตมันสงบเข้ามา “โอโฮ! เป็นผู้วิเศษรู้แจ้งทั่วโลกธาตุ รู้แจ้งไปหมดเลย” เห็นไหม มิจฉา นี่เพราะมันรู้แจ้งแล้วทำไมมันไม่รู้แจ้งตัวมันล่ะ ถ้ามั่นรู้แจ้ง ทำไมไม่เกิดปัญญา

ขึ้นมาละ ถ้ามันจะรู้แจ้งขึ้นมามันต้องมีปัญญาขึ้นมา นี่มีจิตสมาธิมันออกเป็นแบบนี้ ฉะนั้น ใน
ลัทธิศาสนาต่างๆ การประพฤติปฏิบัติ ผลของมันคือสมาธิ แต่เป็นมิจฉา

แต่ถ้ามันจะเป็นสัมมา เรามีทาน ศีล ภาวนา ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้ามีศีล นี่ความปกติของใจ
ถ้าใจมันปกติ มันจะลึกลับซับซ้อนขนาดไหน ถ้ามันจะรู้แจ้งขนาดไหน มันรู้แจ้งอย่างนี้มันรู้แจ้ง
โดยสามัญสำนึก “ญาณ” ญาณหยั่งรู้ นี่ญาณหยั่งรู้ จิตมันหยั่งรู้ ถ้าจิตหยั่งรู้ นี่วิชาเต็มหัวใจเลย
สิ่งใดไม่มีการกระทำเลย ถ้ามันสงบเข้ามา เห็นไหม ถ้ามีสติปัญญาขึ้นมา มันมีศีล สมาธิ ปัญญา
ของมันขึ้นมา

ปัญญาที่เป็นปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาที่เราใคร่ครวญกันอยู่นี้ ปัญญาอย่างนี้เป็นปัญญา
รักษาดูแลใจของเราให้ใจเราเข้มแข็งขึ้นมา พอใจเราเข้มแข็งขึ้นมามันก็เป็นที่ปกติ เป็นปกติจิต จิตที่
เป็นปกติ จิตที่เป็นเอกัคคตารมณ์ จิตที่ตั้งมั่น พอตั้งมั่น นี่ออกฝึกหัดใช้ปัญญา ออกฝึกหัดใช้
ปัญญา นั่นจะเป็นภาวนามยปัญญา ปัญญาที่ชำระล้างกิเลส ถ้าชำระล้างกิเลส สิ่งที่เกิดขึ้นมา เห็น
ไหม การทำงานอย่างนี้ทำงานเพื่อจิตของเรา นี่เราจะพัฒนาใจของเรานะ

คนเราทำเหมือนกันทั้งนั้นแหละ ทำเหมือนกัน คิดเหมือนกัน พุศเหมือนกัน แต่ผลไม่
เหมือนกัน ผลไม่เหมือนกัน มันอยู่ที่จริตนิสัย ความเป็นไปของจิต ถ้าจริตนิสัย นี่อังกั้นตลอดว่า
จริตนิสัย กินแล้วอืมๆ...คนที่กินอาหารเป็นพิษมันตายไปเยอะแยะเลย คนที่กินอาหารที่เป็นพิษ
สารพิษ มันกินแล้วมันตายนะ คูสิ นมโรงเรียน โรงเรียนส่งทั้งห้องเลย นี่กินแล้วอืม อืมท้องไส้มัน
ขย้อนออกมานั่นนะ

นี่อืมๆ...อืมกิเลสใจ กิเลสมันพาอืม แล้วมันอืมจริงไหมละ ถ้ามันอืมไม่จริง มันไม่เป็น
ความจริง แต่ถ้ามันพิจารณาของมัน มันแยกแยะของมัน จะทำประโยชน์กับเรา

นี่พิจารณากาย พิจารณากายเพื่อความรู้แจ้ง ถ้ารู้แจ้งในกาย ไม่มีความล้งเลงสงสัย นี่
ศีลัพพตปรมาส ความล้งเลงสงสัย แต่ถ้าถึงที่สุดแล้ว สักกายทิฐิ ทิฐิความเห็นผิดอยู่ที่จิตได้
สำนึกมันขาด เวลามันขาดออกไปนะ ทิฐิมันไม่ผิด พอทิฐิไม่ผิด นี่มันอยู่ตามความเป็นจริง กาย
ก็เป็นกายจริงๆ จิตก็เป็นจิตจริงๆ ธรรมก็เป็นธรรมจริงๆ

แต่เพราะว่ามันมีความเห็นผิด มีค้นหาความทะยานอยาก จิตของเราเลยเป็นจิตปลอมๆ จิต
ปลอมๆ ก็อืมแหละไหล เดี่ยวดี เดี่ยวร้าย เดี่ยวเกิด เดี่ยวดับ มันอยู่อย่างนั้นแหละ นี่จิตจอมปลอม

แต่ถ้าเป็นสัมมาสมาธิ จิตมันเริ่มตั้งมั่น เอกัคคตารมณ์ จิตตั้งมั่นๆ จิตตั้งมั่นก็เป็นสมถะ เป็นสมาธิ เห็นไหม พอเป็นสมาธิแล้วฝึกหัดใช้ปัญญา ปัญญาแล้วเกิดภาวนามยปัญญาขึ้นมา

ที่ว่าเห็นกายๆ ถ้าเห็นกายทางโลก หมอก็เห็นตลอดแหละ มันจะเรียนจบแพทย์มามันต้องไปผ่าตัดอาจารย์ใหญ่มันมา มันผ่าตัดศพมาตลอดแล้ว มันเห็นกาย มันจับกาย มันปลุกปล้ำมากับกาย ปัญญามันเกิดมาจากกาย มันเป็นอย่างไรละ? เป็นวิชาชีพ

แต่เวลาจิตมันเห็นนะ เวลามันเห็นขึ้นมา เพราะมันมีความลังเลสงสัย มีสักกายทิฎฐิ ความเห็นผิด เวลามันพิจารณาไปแล้วมันชำระล้างตรงนั้นแหละ กายก็กายเรานี้แหละ เราก็อาศัยร่างกายเราหาผลประโยชน์มาตลอด ทำหน้าที่การงานมา เวลาหาอาหารมาก็เพื่อบำรุงร่างกาย เอาร่างกายนี้ออกทำหน้าที่การงานของเรา นี่มันเป็นจริงตามสมมุติ เพราะเราเกิดเป็นมนุษย์ แต่ถ้าจิตมันรู้เท่าของมันจากภายใน มันเห็นกายโดยข้อเท็จจริง เห็นกายโดยจิต

เห็นกายโดยจิต เห็นไหม การเห็นกายโดยจิต จิตถ้ามันเห็นของมัน มันสำรอก มันคายออก มันขนพองสยองเกล้า นี่เวลามันคายออก นั่นจิตได้สำนึก ถ้าจิตได้สำนึกมันสำรอกคายทิฎฐิ ความเห็นผิดออกมา มันเป็นความจริงขึ้นมา พอความจริงขึ้นมา มันพิจารณาของมันขึ้นมา นี่พิจารณากายเพื่อเหตุนี้ ถ้าพิจารณากายเพื่อเหตุนี้ นี่เป็นประโยชน์กับจิตดวงนี้

จิตที่มันอ่อนแอก็ทำให้มันเข้มแข็งขึ้นมา จิตที่เข้มแข็งแล้วก็ต้องฝึกหัดใช้ปัญญาขึ้นมาให้เกิดกุปฺปกรรม กรรมที่มันคง กรรมที่พ้นจากสพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา...สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา นั่นเป็นกุปฺปกรรม เวลาเกิดพิจารณาจนมันละสักกายทิฎฐิ นี่เป็นกุปฺปกรรม อกุปฺปกรรม

กุปฺปกรรม คือ สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา...อกุปฺปกรรม นี่ไม่มีการเคลื่อนไหว ไม่มีการเปลี่ยนแปลง เราแสวงหากันเพื่อเหตุนี้ เพื่อประโยชน์กับจิตของเรา เพื่อประโยชน์กับการเกิดเป็นมนุษย์พบพุทธศาสนา ให้เราปฏิบัติสมความปรารถนาของเรา เอวัง